

رویا رویی صحنه‌ها و چهره‌ها در قرآن

دکتر حمید محمد قاسمی

سرشناسه:	محمد قاسمی، حمید، ۱۳۴۴-
عنوان و نام پدیدآور:	رویاریبی صحنه‌ها و چهره‌ها در قرآن / حمید محمد قاسمی.
مشخصات نشر:	تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری:	۴۳۲ ص.؛ ۲۴×۱۷ س.م.
شابک:	978-964-476-337-3
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیبیا
یادداشت:	کتاب حاضر قبلاً تحت عنوان "رویاریبی صحنه‌ها در قرآن" توسط انتشارات بوستان کتاب در سال ۱۳۹۰ منتشر شده است.
یادداشت:	چاپ سوم.
یادداشت:	کتابنامه: ص. ۴۲۹-۴۳۲.
عنوان دیگر:	رویاریبی صحنه‌ها در قرآن.
موضوع:	قرآن -- مترادف‌ها و متضادها
موضوع:	قرآن -- بررسی و شناخت
شناسه افزوده:	دفتر نشر فرهنگ اسلامی
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۳، ۲۹۷/۱۵۹، BP۸۲/۶
رده‌بندی دیویی:	۲۹۷/۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی:	۳۶۱۸۴۵۶

دفتر نشر فرهنگ اسلامی

دفتر مرکزی: پاسداران، میدان هروی، خیابان شهید افتخاریان، کوچه مریم، پلاک ۲۳، تلفن: ۲۲۹۳۶۱۴۰

عنوان: رویاریبی صحنه‌ها و چهره‌ها در قرآن

تألیف: دکتر حمید محمد قاسمی

چاپ اول ناشر، ۱۳۹۳

این کتاب در ۲۰۰۰ نسخه در چاپخانه کانون چاپ لیتوگرافی، چاپ و صحافی شد.

شابک جلد شومیز: ۳-۳۳۷-۴۷۶-۹۶۴-۹۷۸ شابک جلد سخت: ۰-۳۲۵-۴۷۶-۹۶۴-۹۷۸

قیمت جلد شومیز: ۱۶۰۰۰۰ ریال قیمت جلد سخت: ۱۹۵۰۰۰ ریال

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

مدیریت پخش و توزیع: تهران، خیابان فردوسی جنوبی، روبروی فروشگاه شهر و روستا، بن‌بست هنر، بن‌بست اول.

پلاک ۴ و ۵-تلفن: ۳۳۹۱۲۳۵۵-۳۰۷-۳۳۹۲۰

فروشگاه‌ها و مراکز پخش:

■ فروشگاه شماره یک: تلفن: ۶۶۴۶۹۶۸۵ ■ فروشگاه شماره دو: تلفن: ۳۳۱۱۲۱۰۰-۳۳۱۱۴۲۸۸

■ فروشگاه شماره سه: تلفن: ۲۲۸۵۵۱۶۴ ■ فروشگاه مشهد: تلفن: ۲-۳۳۲۱۴۸۳۱-۵۱

■ نمایندگی فروش قم: تلفن: ۳۷۷۳۶۵۱۶-۳۷۷۳۸۱۵۰-۲۵

■ نشانی الکترونیک: www.dnfpub.com ■ پست الکترونیک: print@dnfpub.com

پیامک: ۳۰۰۰۴۸۵۰

خواهشمند است نظرات خود را درباره‌ی این کتاب با ذکر نام آن به صورت پیامک ارسال فرمایید.

فهرست مطالب

مقدمه	۱۵
-------	----

فصل اول: کلیات

تعریف مقابله	۲۱
نقش و اهمیت مقابله	۲۴
مقابله در قرآن	۲۷
انواع مقابله در قرآن	۲۹
۱. مقابله مفرد به مفرد و جمله به جمله	۳۰
۲. مقابله مستقیم و غیر مستقیم	۳۱
۳. مقابله خبری و پرسشی	۳۲
۴. مقابله یک جانبه و دو جانبه	۳۳
۵. مقابله همگون و ناهمگون	۳۵
۶. مقابله معلل و غیر معلل	۳۷

فصل دوم: آثار و فواید مقابله در قرآن

الف) فواید ادبی ۴۳

۱. شناخت دقیق معنای واژگان ۴۳

نمونه اول: معنای اثم و تعدی ۴۴

نمونه دوم: معنای فجور و خاب و دش ۴۵

نمونه سوم: معنای طحیان ۴۵

نمونه چهارم: معنای ختار ۴۶

نمونه پنجم: معنای صلا ۴۷

نمونه ششم: معنای عدل و احسان ۴۷

نمونه هفتم: معنای اکرام ۴۸

۲. تنوع و جذابیت بخشیدن به سخن ۵۰

یک: تغییر ساختار کلمه و جمله ۵۱

دو: تغییر صحنه ۵۳

ب) فواید علمی و معرفتی ۵۵

۱. برانگیختگی نیروی فکر و اندیشه ۵۵

نمونه اول: مرگ و حیات یک انسان ۵۶

نمونه دوم: هدایت و ضلالت ۵۶

۲. آشکار نمودن حقایق ۵۸

نمونه اول: «معبود حقیقی» و «معبودهای دروغین» ۵۹

نمونه دوم: «حقیقت» و «خرافات» ۵۹

نمونه سوم: «ترس شایسته» و «ترس واهی» ۶۰

۳. ارائه استدلال‌های منطقی در جهت بیداری افکار ۶۱

۶۳	۴. کشف لطایف و ظرایف
۶۳	مقابله «زنده» و «کافر»
۶۴	مقابله «ایمان» و «ظلم»
۶۵	مقابله «خشیت» و «شقاوت»
۶۵	مقابله «سعادت مندان» و «شقاوت مندان»
۶۶	مقابله «مؤمنان» و «منافقان»
۶۷	مقابله «دنیا طلبان» و «آخرت جویان»
۶۹	مقابله حالات «بهشتیان» و «دوزخیان»
۷۰	ج) فواید اخلاقی و تربیتی
۷۰	۱. پی بردن به حالات و روحیات متفاوت افراد (تیپ شناسی)
۷۴	۲. آشکار گردیدن مراتب افراد و نوع موضع گیری آن‌ها
۸۰	۳. ایجاد انگیزه
۸۳	۴. ایجاد روح بیم و امید در کنار هم
۸۸	۵. پیام‌های تربیتی
۸۸	یک: تفاوت قابلیت‌ها با یکدیگر
۹۱	دو: عدم قضاوت عجولانه و سطحی نگری
۹۲	سه: ترسیم علت حوادث دردناک و ناگوار در زندگی
۹۳	چهار: یادآوری موقعیت انسان در برابر خدا
۹۴	پنج: دل‌سوزی و شفقت
۹۵	شش: فناپذیر بودن همه چیز در دنیا
۹۶	د) فواید اجتماعی و سیاسی
۹۶	۱. مرزبندی و جدا نمودن صفوف از یکدیگر
۹۹	۲. آشنایی با عوامل رشد و انحطاط جوامع

- یک: شکر و کفران نعمت ۱۰۰
- دو: نهی از منکر و سکوت در برابر گناه ۱۰۱
- سه: نیکی‌ها و بدی‌ها ۱۰۲
- هـ) سایر فواید ۱۰۴
۱. برده برداشتن از معانی در قالب تصاویری زنده ۱۰۴
۲. جامع نگری ۱۱۰
- یک: ترسیم انواع گوناگون موضوعات و شخصیت‌ها و روحيات ۱۱۰
- دو: ترسیم ابعاد گوناگون یک موضوع ۱۱۱
- سه: ترسیم جلوه‌های گوناگون از صفات الهی ۱۱۲
- چهار: تلفیق نفی و اثبات ۱۱۳
- پنج: توجه به جنبه‌های مثبت و منفی افراد و گروه‌ها در کنار هم ۱۱۶
- شش: بهره‌مندی از دنیا همراه با آخرت‌گرایی ۱۱۸
- هفت: دعا‌های جامع ۱۱۹

فصل سوم: نمونه‌هایی از مقابله و روبرویی صحنه‌ها و چهره‌ها در قرآن

- الف) مقابله در موضوعات اعتقادی ۱۲۴
۱. تقابل «خدا» و «سایر مظاهر هستی» ۱۲۴
- یک: ذات پاک خدا در جلوه‌های گوناگون ۱۲۴
- دو: تقابل «خدا» و «معبودهای دیگر» ۱۲۹
- «خداوند خالق» و «معبودهای ناتوان» ۱۲۹
- «خداوند هدایت‌گر» و «معبودهای عاجز» ۱۳۱
- «خداوند روزی دهنده» و «معبودهای بی‌ثمر» ۱۳۲
- «خداوند یاری دهنده» و «معبودهای ضعیف» ۱۳۲

۱۳۳	خداوند «اجابت‌گر» و «معبودهای بی‌سود»
۱۳۴	خداوند عزت آفرین» و «معبودهای ذلت آفرین»
۱۳۶	سه: تقابل «خدا» و «شیطان»
۱۳۹	چهار: تقابل «خدا» و «انسان»
۱۴۳	۲. تقابل «ایمان» و «کفر»
۱۴۳	یک: ایمان و جلوه‌های گوناگون آن
۱۴۸	دو: «ایمان به خدا» و «کفر به طاغوت»
۱۵۰	سه: تقابل «مؤمن» و «کافر»
۱۵۲	چهار: اوصاف و ویژگی‌های «مؤمن» و «کافر» در مقابله‌های مصوّر
۱۵۲	«زنده» و «مرده»
۱۵۳	«زمین حاصل خیز» و «زمین شوره‌زار»
۱۵۴	«سیرکننده‌ای در پرتو نور» و «غوطه‌وری در ظلمت‌ها»
۱۵۵	«بینا و سمیع» و «کور و کر»
۱۵۶	«راستان» و «کژان»
۱۵۷	«گشاده‌سینه» و «سینه سخت»
۱۵۸	«مشى الهى و هدف‌مند» و «مشى حیوانى و بی‌هدف»
۱۵۹	«قلب‌های سالم» و «قلب‌های بیمار»
۱۶۰	پنج: آثار ایمان به خدا و آثار بی‌ایمانی
۱۶۵	شش: آثار ایمان به معاد و آثار غفلت از آن
۱۶۸	هفت: «نیک فرجامی مؤمنان» و «بدعاقبتی کافران»
۱۶۹	«خوش عاقبتی» و «بدعاقبتی»
۱۷۰	«مرحومین» و «محرومین»
۱۷۱	«باغ‌هایی پر نعمت» و «عذابی پر نعمت»

۳. تقابل «توحید» و «شرک» ۱۷۲
- «بنده‌ای با یک مولا» و «علامی با چند خواجه» ۱۷۳
- «امیر» و «اسیر» ۱۷۴
- «توانمندی گویا» و «گنگی ناتوان» ۱۷۵
- «تمسک جویان به ریسمان محکم» و «سقوط‌کنندگان از آسمان» ۱۷۶
- «خداپرستان» و «هواپرستان» ۱۷۶
- «عاشق معبود حقیقی» و «عاشق معبودهای پوشالی» ۱۷۷
- «عاقبتی شیرین» و «عقوبتی تلخ» ۱۷۸
۴. تقابل «ایمان» و «نفاق» ۱۷۹
- «پنج فضیلت» رویاروی «پنج رذیلت» ۱۷۹
- «بنایی محکم و استوار» و «بنایی بر لب پر نگاه» ۱۸۱
- «خودمدار» و «خدامدار» ۱۸۲
- «مست عنصر» و «ثابت قدم» ۱۸۳
- «مؤمنان راستین» و «منافقان بی اعتقاد» ۱۸۵
- «نورانی» و «ظلمانی» ۱۸۷
۵. سیمای «دنیا» و «آخرت» ۱۸۸
۶. تقابل «بهشت» و «دوزخ» ۲۰۱
- یک: مراسم استقبال از بهشتیان و دوزخیان ۲۰۳
- دو: نامه اعمال «بهشتیان» و «دوزخیان» ۲۰۶
- نامه‌هایی در «علیین» و نامه‌هایی در «سجین» ۲۰۷
- نامه‌هایی در «دست راست» و نامه‌هایی در «دست چپ» ۲۰۷
- «اصحاب المیمنه» و «اصحاب المشثمه» ۲۰۹
- سه: چهره بهشتیان و چهره دوزخیان ۲۱۰

۲۱۰	«چهره‌های شاداب» و «چهره‌های عبوس»
۲۱۲	چهار: محفل‌های «بهشتیان» و «دوزخیان»
۲۱۶	پنج: «نعمت‌ها» و «نقمت‌ها»
۲۲۲	ب) مقابله در موضوعات اخلاقی
۲۲۲	۱. «سیر صعودی» و «سیر نزولی» انسان
۲۲۷	۲. «پرهیزکاری» و «گناه»
۲۳۱	۳. «خیر» و «شر»
۲۳۷	۴. «حق» و «باطل»
۲۴۳	۵. «دنیاطلبی» و «آخرت‌گرایی»
۲۴۶	یک: عوامل دنیاطلبی و آخرت‌گرایی
۲۴۸	دو: آثار دنیاطلبی و آخرت‌گرایی
۲۵۶	۶. «هدایت» و «ضلالت»
۲۶۰	یک: زمینه‌های هدایت و اضلال
۲۶۳	دو: هدایت‌گران و اضلال‌گران
۲۶۶	سه: ویژگی‌های اهل هدایت و ضلالت
۲۶۹	چهار: آثار هدایت و ضلالت
۲۷۰	پنج: فرجام و سرانجام هدایت‌یافتگان و ضلالت‌پیشگان
۲۷۲	۷. تقابل در حالات آدمی
۲۸۰	۸. «تجارت‌های پرسود» و «تجارت‌های زیان‌آور»
۲۸۲	۹. «امید» و «یأس»
۲۸۷	۱۰. «عشق الهی» و «عشق حیوانی»
۲۸۸	۱۱. «توبه مقبول» و «توبه مردود»
۲۹۱	۱۲. «وفای به پیمان» و «پیمان شکنی»

۱۳. «نیکی به والدین» و «ایمال کردن حقوق والدین» ۲۹۳
- ج) مقابله در موضوعات عبادی ۲۹۵
۱. سیمای نماز در جلوه‌های مختلف ۲۹۵
۲. «انفاق» و «بخل» ۲۹۸
۳. «انفاق شایسته» و «انفاق ناشایست» ۳۰۳
۴. «ریا» و «انفاق» ۳۰۷
۵. «حلال» و «حرام» ۳۰۹
- د) مقابله در موضوعات اجتماعی و سیاسی ۳۱۲
۱. «اصلاح» و «افساد» ۳۱۲
- یک: ویژگی‌های «مصلحان» و «مفسدان» ۳۱۴
- دو: سرنوشت پیروی از «مصلحان» و «مفسدان» ۳۱۸
- سه: فرجام و سرانجام اصلاح‌گران و افسادگران ۳۱۹
۲. «دوستی» و «دشمنی» ۳۲۰
- آثار «تبری از دشمنان خدا» و «دوستی با دشمنان خدا» ۳۲۶
۳. «اتحاد» و «تفرقه» ۳۲۸
- یک: آثار گران‌قدر اتحاد» و «آثار زیان‌بار تفرقه» ۳۳۱
- دو: «اتحاد مقدس» و «اتحاد شوم» ۳۳۴
۴. «اطاعت» و «تخلف» ۳۳۸
- یک: اطاعت و جلوه‌های گوناگون آن ۳۴۲
- دو: «اطاعت پیشگان» و «تخلف پیشگان» ۳۴۶
- سه: «آثار اطاعت» و «آثار نافرمانی» ۳۵۰
- چهار: «آثار تبعیت از رهبران الهی» و «آثار تبعیت از رهبران گمراه» ۳۵۲
۵. «جهاد» و «راحت طلبی» ۳۵۴

۳۶۴	یک: «زمینه‌های جهاد» و «موانع جهاد»
۳۶۷	دو: «عوامل پیروزی» و «عوامل شکست»
۳۶۹	سه: «آثار جهاد» و «آثار ترک جهاد»
۳۷۴	۶. «هجرت» و «رکود»
۳۷۷	۷. «حمیت دینی» و «بی تفاوتی»
۳۸۲	۸. «پایگاه‌های توحیدی» و «پایگاه‌های شیطانی»
۳۸۵	۹. «سرپرستان حقیقی» و «سرپرستان دروغین»
۳۸۶	ه) مقابله برخی انسان‌ها با یکدیگر
۳۸۶	یک: مقابله مستقیم افراد با یکدیگر
۳۸۶	۱. «هابیل» و «قابیل»
۳۸۸	۲. «ابراهیم» و «آزر»
۳۹۰	۳. «زنان شایسته» و «زنان ناشایست»
۳۹۱	۴. «ثروت‌مندان مغرور» و «مؤمنان بهی‌دست»
۳۹۳	۵. «مستکبران» و «متقیان»
۳۹۵	۶. «عالمان» و «منحرفان»
۳۹۶	۷. مقابله دو گروه از اهل کتاب با یکدیگر
۳۹۸	۸. «یهود عنود» و «مسیحیان نرم‌خو»
۴۰۰	۹. «خیرخواهان دروغین» و «خیرخواهان راستین»
۴۰۵	دو: مقابله غیرمستقیم افراد با یکدیگر
۴۱۵	و) مقابله‌هایی چند از پدیده‌های هستی
۴۱۶	۱. رویارویی «سپاه ظلمانی شب» و «سپاه نورانی روز»
۴۱۷	۲. «خورشید و ماه» و «روز و شب» در رقابتی بی‌انتهای
۴۱۷	۳. «زمین مرده و فسرده» و «زمین سرسبز و زنده»

۴. «زمین پربرکت» و «زمین شوره‌زار» ۴۱۹

۵. «درخت پاک» و «درخت ناپاک» ۴۱۹

۶. «میوه‌های رنگارنگ» با طعم‌های مختلف ۴۲۱

۷. «دریایی با آب گوارا و شیرین» و «دریایی با آب شور و تلخ» ۴۲۲

۸. «باد سودمند» و «باد عقیم» ۴۲۳

۹. کوه‌ها با رگه‌های «سفید» و «سیاه» ۴۲۵

..... خاتمه ۴۲۷

..... کتاب‌نامه ۴۲۹